

Ro i klassen - PÅ TO SEKUNDER VAR DER FULDSTÆNDIG RO ...

"Hvordan skal man kunne håndhæve lov og orden, når gamle dyder som fællesskab, sammenhold og social indstilling er blevet til spørgsmål, som det enkelte individ selv bestemmer værdien af?"

Af Janne Munk Jensen, lærer på Møllevangsskolen

Især var der en del problemer med to af drengene, hvoraf den ene havde som erklæret livsmål at tage ned og befri Palæstina. Stakkels Palæstina!

Egentligt burde det ikke være nødvendigt at skrive denne artikel, for i bund og grund er det ikke en lærers opgave at sørge for, at eleverne forholder sig roligt i timerne. Det er forældrenes ansvar, at deres børn er ordentligt opdraget og dermed i stand til at indgå i et fællesskab og deltage i undervisningen uden at genere andre.

Når det er sagt, ved jeg godt, at det ikke stemmer overens med virkeligheden. Jo, for de fleste børns vedkommende, men det er de resterende, der skaber rav i den og skaber afmagtsituationer. Det er de få, som gør det surt for flertallet og for mig som lærer. Det er fåtallet, der et par gange har fået mig til at tænke i mit stille sind, når jeg cykler hjem: „Nej fandt jeg nej, om jeg gider spille mit liv og mine gode kræfter på sådan nogle idioter! Jeg starter en lille hyggelig café, hvor der kun kommer søde og rare mennesker, og så tjener jeg en masse penge og så ...“ Problemet er bare, at jeg har haft en restaurant, og det var heller ikke altid lutter lagkage.

Jeg er blevet opfordret til at skrive denne artikel, fordi jeg i et interview til Politiken i december blandt andet udtalte, at læreren skal være en autoritet. Hvordan man er det, er lettere sagt end gjort. Noget helt grundlæggende for at skabe respekt og ro omkring sit virke er, at man har respekt for sig selv, sin stand, og det man står for. Den stolthed tror jeg, det kniber med indimellem.

Da vor tillidsrepræsentant præsenterede lærerkollegiet for den mediedekampagne, der skal køre i forbindelse med overenskomstforhandlingerne, opfordrede hun blandt andet til, at vi skulle køre med strekmærker i bagruden på bilen. Min umiddelbare reaktion var, at jeg dæleme ikke skulle køre rundt og skilte med, at jeg er folkeskolelærer. Bagefter erfarede jeg, at der var flere, der havde haft samme tanke. En af mine kolleger fortalte, hvordan hun ved

selskabelige lejligheder kunstfærdigt krøb uden om det obligatoriske spørgsmål om, hvad hun lavede ved at svare: „Noget med børn!“ For derefter hurtigt at føre krigen over i fjendens lejr med et modspørgsmål.

På denne tragikomiske vis kunne flere af os fortælle om diverse krumspring for i bund og grund at undgå at vedkende os vores læreridentitet.

Kort snor

Hvis jeg ønsker ro i klassen, skal der stå respekt omkring min person, og den må nødvendigvis komme inde fra. Hvem kan respektere nogen, der ikke respekterer sig selv?

På godt og ondt ser børn i dag ikke læreren som en ubetinget autoritet. Man skal sætte sig i respekt og markere sig. Det kan gøres på mange måder og er svært at give en fulgyldig opskrift på, men for mit eget vedkommende er der helt konkret især to ting, jeg har gode erfaringer med. For det første starter jeg med at holde en klasse i helt kort snor. Det er uhyre svært at hale i land, det er meget nemmere at give line. Egentlig øver jeg vold mod min natur, da jeg helst vil være glad og åben, når jeg møder en ny klasse, men det er desværre mest hensigtsmæssigt at skruer en stram mine på fra starten og så siden hen løse op. Jeg har prøvet det modsatte:

På min tidligere skole havde flere erfarne kolleger advaret mig om en klasse, jeg skulle have i natur og teknik. Især var der en del problemer med to af drengene, hvoraf den ene havde som erklæret livsmål at tage ned og befri Palæstina. Stakkels Palæstina! Som nyuddannet, fyldt til bristepunktet med visioner og idealer og ufatteligt naiv, tænkte jeg ved mig selv, at klassen nok lige trængte til sådan en som mig. Så jeg lagde ud med en åben og venlig attitude, troede på alt, hvad eleverne sagde til trods for kollegers oplysninger om, at „frihedskæmperen“ løj stærkere end en hest kunne rende. Lad mig gøre en lang historie kort: Timerne med den klasse blev hurtigt mine hadetimer.

Et andet godt råd er, at hvis det bliver nødvendigt at sætte sig i respekt ved at skælde ud, så er min erfaring, at det ikke virker efter hensigten, hvis man forsøger at ramme en hel klasse på én gang.

Personligt ansvar

Da jeg efter sommerferien skulle overtage en 7. klasse, skulle de selvfølgelig prøve mine grænser af. Heldigvis faldt det sammen med, at jeg ikke havde sovet særligt godt om natten, og min lunte var derfor ikke særlig lang den dag. Støjniveauet i klasseværelset steg lige så langsomt, og da en af pigerne svarede flabet igen, tændte jeg af på hende, og hun fik talt og påskrevet, hvad jeg ville finde mig i, og især hvad jeg ikke ville finde mig i! På to sekunder var der fuldstændig ro blandt de andre elever.

Ved en kollektiv afklapsning er risikoen, at hver enkelt elev sidder og tænker: „Det er ikke møntet på mig.“ Hvis de derimod ser, at en af deres klassekammerater kommer eftertrykkeligt i fedtefadet, kan det godt være, at de i første omgang tænker: „Godt det ikke er mig!“ men samtidigt ved de, at det kunne det måske lige så godt have været. Hvis der er god grund til en personlig konfrontation, er den ofte ti gange mere værd end ti gruppekonfrontationer. Jeg siger dermed ikke, at der ikke også skal være plads til en kollektiv irettesættelse, men eleverne har nemmere ved at forholde sig til en situation, hvor de personligt kan drages til ansvar for få fællesskabet til at fungere.

Og netop fællesskabsfølelsen er vigtig. Social ansvarlighed udspringer af og er betinget af tilknytningen til et menneskeligt fællesskab.

Jeg kan bruge guleroden, stokken eller på anden måde tale til elevernes ansvarlighedsfølelse, men hvis eleven i bund og grund ikke fornemmer, at han eller hun er en del af et fællesskab, kommer jeg ikke langt. Jeg synes, at fokus har forskubbet sig for langt væk fra fællesskabet og over på det enkelte barn. Udgangspunktet for skolens virke, fællesskabet, har efterhånden trange kår og fortaber sig i horisonten i takt med individuelle handlingsplaner, elevkontrakter, nedskæring på lejrskoler, brugerbetaling ad bagdøren og mange flere ting. Samtidig er de fleste børn i dag ønskebørn med dermed følgende ego-centrering, de er forhandlingsparate til enhver tid og kunne de have en fjernbetjening med i skole, så de kunne zappe væk, når de kedede sig, ville det være lykken for mange.

Alt til diskussion

Jeg kunne godt tænke mig, at skolen blev en tydeligere ledestjerne i en tid med opbrud, og de store syn-debukke i den sammenhæng er indi-vidfokuseringen, decentraliseringen og tvivlen på fælles værdier. På den baggrund og kædet sammen med vores efterhånden mangeartede og diffuse arbejdsopgaver stiller det krav om en stærk læ-rer-personlighed. Hvis man som lærer ikke ved, hvad man står for, bliver man meget nemt væltet af pinden af elever eller forældre. Og der er ikke megen hjælp at hente i de brede formålsparagraffer eller andre officielle retningslinier, hvor det skarpt trukket op kan udledes, at etik og værdier er et individuelt anliggende indenfor ligeværdets, demokratiets og åndsfrihedens ram-mer. Stort set alt er i dag sat til diskussion, også i skolen, og det skal vi passe på med. Det kan ikke nyt-te, at betingelsen, for at elever tager et ansvar, er, at det skal være en personlig oplevelse. Alle – og især børn – har brug for gode forbilleder. Hvis autoriteter er eksemplariske, troværdige og båret af en fælles og tydelig etik, har de deres berettigelse, og så skal de autoriteter stå ved deres ansvar ved at fastlægge rammer og normer og ikke sætte alt til debat.

Derfor forsøger jeg at være bevidst om, hvad jeg vil – og hvad jeg ikke vil – sætte til diskussion i min klasse, men balancegangen mellem at være en autoritet og samtidig bevare elevernes tillid og skabe rum til alle er svær.

Jeg er en taber

På et tidspunkt var der en lidt træls stemning i klassen. Jeg havde kørt en stram linie, da jeg syntes, at de var for ukoncentrerede og dovne. Et af mine tiltag har blandt andet været at indføre lektiekontrol. Jeg har en sort bog, hvori de får en streg, hvis de enten ikke har lavet lektier eller har glemt deres ting, og ved tre streger får de seddel med hjem. En ordning, som forældrene i øvrigt er meget glade for, da det giver dem mulighed for at følge med, gribe ind og bakke op, og jeg har styr på, hvem der ikke får lavet sine ting, mere end på fornemmelser og en ikke altid velfungerende hukommelse.

Tryk avler som bekendt modtryk, og jeg fornemmede, at der skulle løsnes lidt op, og greb chancen, da klassens meget dominerende dreng en dag højlydt bekendtgjorde, at han kunne banke hvem som helst i badminton. Med en fortid som tur-ne-ringsspiller udfordrede jeg ham, og vi aftalte, at kampens vinder måt-te håne den anden på en fair måde hele den efterfølgende dag. Jeg vandt – gud ske tak og lov – og i stedet for at håne verbalt, lavede jeg en T-shirt, hvor der foran og bag-på stod: „Jeg er en taber – i badminton“ – de to sidste ord med meget småt. Mange elever – og især hans lærere – nød at se eleven med et ego på størrelse med Mars gå rundt med den påskrift. Det lyder næsten som et hævn tog, hvor det gik ud på at få denne elev dukket, men for det første er det en umulighed, for det andet foregik hele seancen i en kærlig, ironisk tone.

Jeg nævner dette eksempel for at vise, hvordan jeg vendte en stem-ning i klassen, men jeg har haft mange overvejelser over, om jeg gjorde det rigtige. På den ene side var det rigtigt sjovt, en god fæl-lesoplevelse, som virkede efter hensigten, og som har afstedkommet, at stort set hele klassen nu står på udfordringslisten. På den anden side er jeg bange for, at det tenderer kammerateri og læreren som entertainer, hvor jeg som lærer fedter for elevernes gunst.

Jeg er nået frem til, at hvis jeg står for en fagligt kvalificeret undervisning, som er et helt grundlæggende kriterium for at være en autoritet, så kan jeg også tillade mig at bruge sådanne „kneb.“ Eller som en af mine lærere fra seminariet kald-te det: „At bruge det onde i det godes tjeneste.

Det er uhyre svært at hale i land, det er meget nemmere at give line

Fokus har forskubbet sig for langt væk fra fælles-skabet og over på det enkelte barn

Hvis de kunne have en fjernbetjening med i skole, så de kunne zappe væk, når de kedede sig, ville det være lykken for mange

Artiklen har været bragt i Liv i skolen - tidsskriftet om lærernes hverdag og det gode arbejde i skolen. Dansk pædagogisk Forum.